

การถอดองค์ความรู้ของเกษตรกรต้นแบบ
ในพื้นที่ตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร

๑. เรื่อง การศึกษาวิจัยและพัฒนาส่งเสริมการเกษตร

๒. เจ้าขององค์ความรู้ชื่อ นายณัฐภูมิ บุญปก

อายุ ๒๙ ปี อาชีพ เกษตรกร โทร ๐๙๘-๒๕๒๗๘๘๘

วันที่บันทึกความรู้วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓

๓. ความเป็นมา

การส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคิดและวิจัยของนักวิชาการไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายความรู้ดังกล่าว การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นครูผู้ให้ความรู้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตรไปสู่เกษตรกร เช่น เรื่องปัจจัยการผลิต การผลิตพืช-สัตว์ การตลาดสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลการเกษตร และแหล่งสินเชื่อการเกษตร เป็นต้น โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตรก็คือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเท่าเทียมกัน

ฤดูกาล กับ เกษตรกรรม เป็นสิ่งอยู่คู่กันมาอย่างช้านาน เมื่อก่อนหลายสิบปี เราจึงมักได้ยินว่า หน้าทุเรียน หน้าลำไย หน้ามะม่วง เป็นต้น หรือก็คือ การเพาะปลูกที่สอดคล้องกับฤดูกาลนั่นเอง การปลูกผักเองก็อ้างอิงกับฤดูกาลเช่นเดียวกับผลไม้ ซึ่งต้องคำนึงถึงสภาพอากาศที่เหมาะสมกับผักแต่ละชนิดจะทำให้ผักเติบโตได้ดี สวยงาม การปลูกผักผลไม้ นอกฤดูกาลที่ฝืนกลไกทางธรรมชาติ ทำให้ต้องใส่ปุ๋ย สารเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโต รวมถึงวิธีการอื่นๆ เพื่อให้มีผลผลิตทันตลอดปี เรามาดูกันว่า ในแต่ละฤดูกาล มีผักชนิดใดบ้างที่เราสามารถปลูกได้ ฤดูหนาวเป็นฤดูที่จะปลูกผักอะไรก็งามทั้งนั้น เนื่องจากอากาศที่เย็น แสงแดดไม่ร้อนจัดเกินไป จึงเหมาะสำหรับผักที่ชอบอากาศเย็น อาทิ ผักสลัด (ผักคอส กรีนโอ๊ค เรดโอ๊ค ฯลฯ) กะหล่ำ ผักกาด รวมถึงผักกินหัว เช่น หัวไชเท้า แครอทก็ปลูกได้ดีเช่นกัน พืชผักชนิดอื่นๆ ก็ให้ผลผลิตดีในช่วงหน้าหนาว เช่น ดอกแค สะเดา กุยช่าย หอมแบ่ง ผักชี ขึ้นฉ่าย เป็นต้น จากความสนใจใฝ่การศึกษาการปลูกผักแต่ตนเองจบการศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์มาจึงมีแนวทางในการทดลองแนวทางการส่งเสริมการเกษตรกับเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer

๔. องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพและงานที่ภาคภูมิใจ

๑) งานส่งเสริมการเกษตรต้องทำร่วมกับเกษตรกร (Extension works with its clients)

การส่งเสริมการเกษตรเป็นการสอนเกษตรกรในชนบท ไม่ใช่เป็นการให้บริการแก่เกษตรกรเท่านั้น แต่เป็นการทำงานร่วมกับเกษตรกรเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมได้ด้วยตนเอง การตัดสินใจต่าง ๆ ในการทำการเกษตรควรเป็นการตัดสินใจของเกษตรกรเอง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ใช่ผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือยึดยึดยึดความคิดเห็นของตนเองให้แก่เกษตรกร เกษตรกรต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ก็คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการทำกิจกรรมต่างๆ ในทิศทางที่ถูกต้อง เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น ถ้าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประชุมร่วมกับเกษตรกร ในการวิเคราะห์ปัญหาของเกษตรกร ต้องให้เกษตรกรระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในตนเอง

๕. สรุปองค์ความรู้ที่ใช้

๑. องค์ความรู้เรื่องการปลูกผักอินทรีย์

วิธีการเพาะเมล็ดพันธุ์นั้นสามารถทำได้หลายวิธี อาจจะเพาะในถาดก่อนหรือสามารถหว่านเมล็ดลงแปลงเลยก็ได้ การหว่านเมล็ดพันธุ์ลงแปลงเลยนั้น อัตราการงอกอาจจะไม่ดีเท่าที่ควร แม้กระทั่งเมื่อต้นกล้าออกมาแล้วก็อาจจะต้องเจอกับอากาศร้อนจัด ฝนตก หรืออากาศหนาว ทำให้ต้นกล้าที่กำลังจะโตนั้นพาลตายเองง่าย ๆ สำหรับขั้นตอนการเพาะเมล็ดสำหรับผู้เริ่มต้นนั้น ผมแนะนำให้เริ่มเพาะในถาดก่อน เพื่อให้เมล็ดที่งอกออกมานั้นแข็งแรงพอสมควรก่อนที่จะเรานำลงแปลง นั้นหมายถึงเรามีโอกาสคัดต้นที่อ่อนแอออกและเลือกต้นที่แข็งแรงไว้สำหรับปลูกต่อไปเท่านั้น การดูแลหลังจากนี้สามารถทำได้ง่ายกว่าเพราะผ่านการคิดมาแล้วก่อนที่จะนำไปปลูกกลางแจ้ง และเราสามารถประยุกต์ใช้ได้กับเมล็ดพันธุ์อะไรก็ได้ ว่าแล้วเริ่มกันเลย

๑.๑ เลือกสถานที่ในการเพาะ ในที่นี้อาจจะเป็นโรงเรือนที่มีแสงแดดส่องถึงในตอนเช้า เลือกสถานที่ให้ไกลจากสัตว์เลี้ยง เช่น เป็ด,ไก่ หรือถ้าจำเป็นจริง ๆ ต้องเลี้ยงสัตว์ไปด้วยก็อาจหาตาข่ายมาล้อมสถานที่เพาะก็ได้ และเป็นที่อากาศถ่ายเทสะดวก

๑.๒ เตรียมเมล็ดพันธุ์ ดิน และถาดเพาะ ถาดในที่นี้อาจเป็นหลุม กะละมังเล็ก ถาดปลูก หรือถาดกระดาษใส่ไข่ก็ได้แล้วแต่สะดวก ตรวจสอบด้วยว่าสามารถระบายน้ำได้ดี เมล็ดพันธุ์หาซื้อได้ตามร้านเกษตรภัณฑ์ ดูว่าเป็นชนิดที่ต้องแช่น้ำก่อนหรือเพาะได้เลยและใช้เวลาปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวนานเท่าใด สุดท้ายดินอาจจะซื้อจากร้านขายต้นไม้หรือจะทำดินสำหรับเพาะเองก็ได้ โดยส่วนผสมคือ ดิน ๑ ส่วน แกลบดำ ๑ ส่วน ขุยมะพร้าวละเอียด ๑ ส่วน คลุกเคล้าให้เข้ากันจากนั้นก็เตรียมดินใส่ถาดให้เรียบร้อย

๑.๓ การหยอดเมล็ดพันธุ์ โดยผมจะใช้วิธีเพาะในถาดปลูกแบบรวม ๆ ก่อนที่จะย้ายลงถาดหลุม ใช้วิธีการโรยเมล็ดลงในถาดปลูกโดยไม่ให้กระจุกหรือกระจายตัวมากเกินไป ใช้มือตบเบา ๆ ให้เมล็ดติดดินแล้วใช้ดินกลบบาง ๆ รดน้ำเป็นฝอยพอชุ่มวางไว้ในที่อากาศถ่ายเทสะดวก และควรเขียนป้ายกำกับวันที่เริ่มเพาะเพื่อนับเวลาเก็บเกี่ยว การรดน้ำให้เป็นฝอย เราอาจนำขวดมาเจาะรูด้วยเข็ม จะได้ลักษณะน้ำเป็นฝอย ๆ

๑.๔ วางไว้ในที่ร่มมีแสงสว่างส่องถึง รดน้ำเข้าเย็นพอชุ่ม ประมาณ ๒๐-๒๔ ชั่วโมงเมล็ดจะเริ่มงอกบ้างแล้ว บางชนิดอาจใช้เวลา ๒๔-๔๘ ชั่วโมงกว่าจะงอก

๑.๕ ปล่อยให้โดนแสงแดดอ่อน ๆ ในตอนเช้าช่วง ๐๖.๐๐-๑๐.๐๐ น. ซึ่งแสงในตอนเช้านี้จะเหมาะต่อการเจริญเติบโตของพืช การดูแลเรื่องน้ำก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน โดยตรวจสอบดินให้มีความชื้นสม่ำเสมอแต่ไม่เปียกโชกเกินไป

๑.๖ ต้นกล้าจะเริ่มงอกแล้วเมื่อผ่านไป ๔-๕ วัน ถึงขั้นตอนนี้อาจให้ปุ๋ยน้ำได้แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร

๑.๗ วันที่ ๖-๗ ทำการย้ายกล้าลงถาดหลุม ให้คัดต้นที่อ่อนแอออก เหลือไว้เฉพาะต้นที่แข็งแรง นำดินใส่ถาดหลุมให้เรียบร้อย วิธีคือเรานำช้อนแกงมาโดยใช้ทางช้อนขุดดินส่วนรากขึ้นมา แล้วใช้มือเกลี่ยดินให้เหลือแต่ราก การจับต้นกล้าควรระมัดระวังเพื่อไม่ให้ต้นและรากขาดออกจากกัน วางรากไว้กลางหลุมแล้วใช้ไม้จิ้มฟันกดส่วนรากลงไปให้ตรง ทำจนเสร็จครบ ๑ ถาด รดน้ำพอชุ่มทิ้งไว้ ๑ คืน และรดน้ำเข้าเย็นพอชุ่มต่อจนผ่านสัปดาห์ที่ ๒ การย้ายกล้าควรทำตอนเย็น เพราะอากาศจะได้ไม่ร้อนและต้นกล้าจะได้พักฟื้นในตอนกลางคืน ส่วนเมล็ดแบบเคลือบสามารถนำมาเพาะบนถาดหลุมได้เลยเพราะเปอร์เซ็นต์การงอกจะสูงกว่าแบบไม่เคลือบ

๑.๘ นำออกรับแสง เข้าสู่สัปดาห์ที่ ๓ จะเริ่มมีใบจริงออกมาแล้ว ตอนนี้สามารถนำออกมาแดดได้ทั้งวันโดยมีผ้าสแลนคลุมด้านบน ส่วนผมนั้นเพาะเมล็ดสลัดเรคโคลอน ,เรดฮัต เมื่อนำมาโดนแดดในช่วงนี้ใบจะเริ่ม

เปลี่ยนเป็นสีแดงตามสายพันธุ์ที่ปลูก ให้อายุวันเว้นวันสลับกับการให้น้ำเปล่า ปลายสัปดาห์ที่ ๓ ก็สามารถนำกล้าผักสู่แปลงหรืออาจนำลงกระถางก็ได้ครับ

๑.๙ ย้ายลงแปลง ปลายสัปดาห์ที่ ๓ ทำการย้ายกล้าลงแปลง โดยเราเตรียมแปลงให้พร้อมทำเป็นแถวชุดหลุมไว้กว้างพอสำหรับต้นกล้า ใช้หางจอบจุ่มต้นกล้าออกจากหลุมนำไปลงในแปลง ใช้ดินกลบพอประมาณเพื่อพยุงต้นไม่ให้ล้มเป็นอันเสร็จ การจับต้นกล้าควรระมัดระวังเพื่อไม่ให้ต้นและรากขาดออกจากกัน รดน้ำเข้าเย็นพอชุ่มต่อ

๑.๑๐ ดูแลอย่างใกล้ชิดและรวันเก็บเกี่ยว โดยให้อายุ ๑-๒ ครั้ง/อาทิตย์ กำจัดวัชพืชและนับเวลาจนถึงเก็บเกี่ยว จากนั้นก็ดูแลเรื่องแมลงรบกวนโดยใช้น้ำหมักไล่แมลง ส่วนสลัดที่ผมปลูกใช้เวลา ๕๐-๖๐ วันก็สามารถเก็บได้ เพียงเท่านี้เราก็มีผักแสนอร่อยไว้รับประทานแล้วครับ

๑.๑๑ แปลงปลูกทั้งในและนอกโรงเรือน มีการนำเทคโนโลยีที่คิดทำขึ้นมาเอง เก็บข้อมูลสภาพแวดล้อมผ่านอุปกรณ์ตรวจจับ (sensor) วัดอุณหภูมิ ความชื้น ปริมาณแสงแดด ระบบควบคุมการให้น้ำพืช ผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตระบบ IoT ที่สามารถควบคุมทุกอย่างภายในฟาร์มได้โดยโทรศัพท์มือถือ พร้อมออกแบบระบบรายงานผลสภาพแวดล้อม ติดตามการรายงานสภาพอากาศ โรคแมลงที่ระบาด และข่าวสารต่างๆที่จำเป็นผ่าน แอปพลิเคชันสมาร์ทโฟน

๒. องค์ความรู้ด้านการส่งเสริมการเกษตร

๒.๑ การจัดทำแผนพัฒนาตนเอง ดำเนินการจัดกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ โดยใช้แผนที่ กิจกรรมของเกษตรกรเป็นตัวเล่าเรื่องกิจกรรมทางการเกษตรของแต่ละคน และให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันตามความสนใจ ตามลักษณะของกิจกรรมทางการเกษตรที่ใกล้เคียงกัน เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการจัดทำแผนพัฒนาตนเองและกิจกรรมภายในสวน/ฟาร์มของตนเอง

๒.๒ การสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย ดำเนินการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ สัญจรโดยจัดการศึกษาดูงานสัญจร ณ ฟาร์มของเกษตรกรรุ่นใหม่ในกลุ่มเครือข่าย โดยมีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง ซึ่งจัดโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด และจัดโดยสมาชิก YSF โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายขึ้น ทำให้มีความสัมพันธ์แบบ เกื้อกูลกันภายในกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ภายในจังหวัดและเขต ๔๐ นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเครือข่าย เกษตรกรรุ่นใหม่ซึ่งได้มีกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามศักยภาพของกลุ่ม

๒.๓ การเข้าไปเป็นพี่เลี้ยง/การให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ นักส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปเป็นพี่เลี้ยง และให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เช่น แนะนำแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจของเกษตรกร จัดการฝึกอบรม ในหลักสูตรที่เกษตรกรต้องการ เช่น การพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน GAP ภายในกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้จะดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้าน การผลิตและการตลาดให้กับเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ ๑.๑.๒.๔ การประเมินศักยภาพ กรมส่งเสริมการเกษตรจะจัดทำแบบประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยให้เกษตรกรรุ่นใหม่ประเมินตนเองก่อนการเรียนรู้ว่ามีคุณสมบัติพื้นฐานในแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ในระดับใด ตั้งแต่ ๐ - ๕ คะแนน ภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้ จะให้ YSF ประเมินตนเองหลัง การเรียนรู้ว่ามีคุณสมบัติพื้นฐานในแต่ละข้อมีคะแนนอยู่ในระดับใด ตั้งแต่ ๐ - ๕ คะแนน แล้วให้เจ้าหน้าที่ประเมินเกษตรกรรุ่นใหม่ว่าผ่านการประเมินคุณสมบัติของเกษตรกรรุ่นใหม่หรือไม่ โดยใช้คะแนนการประเมินตนเองหลังการเรียนรู้ร่วมด้วย เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องผ่านคุณสมบัติพื้นฐานครบทั้ง ๖ ข้อ ดังนี้

๑. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่
๒. มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และใช้ข้อมูลในการ บริหารจัดการได้
๓. มีความรู้และเข้าใจในการบริหารจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
๔. มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค
๕. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
๖. มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

๖. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่
๒. มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และใช้ข้อมูลในการ บริหารจัดการได้
๓. มีความรู้และเข้าใจในการบริหารจัดการผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain)
๔. มีความตระหนักถึงคุณภาพสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค
๕. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
๖. มีความภาคภูมิใจในความเป็นเกษตรกร

๗. แนวคิดในการทำงาน

๑) แนวทางการบริหารจัดการ ด้านคนควรมีการบริหารงานบริหารกลุ่มประกอบไปด้วยคณะทำงานของ กลุ่มอาชีพ สมาชิกกลุ่มมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มคณะกรรมการได้คัดเลือกจาก สมาชิกและมีผู้นำกลุ่มการบริหารงานกลุ่มเป็นการกำหนดหน้าที่โดยยึดความชำนาญเฉพาะอย่างเฉพาะบุคคล ในการจัดการ สมาชิกกลุ่มจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรม

๒) การบริหารจัดการด้านการเงิน เป็นการจัดตั้งงบประมาณ เช่น การรวมเงินจาก สมาชิกเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในการแก้ปัญหาสมาชิกที่เดือดร้อนในรูปการบริการเงินกู้เงินที่สมาชิกร่วมกันเรียกว่า เงินค่าหุ้น เพื่อนำ มาใช้จ่ายในแต่ละงานของกลุ่มอาชีพเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นมาเพื่อให้ได้เงิน รายได้ ผลกำไร มาใช้ จ่ายเป็นทุนหมุนเวียนตามที่ได้ดำเนินการตามแผนที่วางไว้

๓) การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ วัสดุหรือทรัพยากรควร เลือกซื้อหาในท้องถิ่นราคาต่ำแต่มีคุณภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ของกลุ่มอาชีพควรต้องมีการบำรุงรักษาดูแลให้สามารถใช้งานได้ ในระยะเวลาที่ยาวนาน

๔) การบริหารจัดการ มี ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นการจัดการภายในกลุ่ม หมายถึงการสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างตามแบบแผนอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและเกิดอำนาจในการปฏิบัติงาน วางระบบการทำงาน ตามบทบาทของกลุ่มมีการกำหนดภารกิจย่อยของกลุ่มกำหนดกรอบความรู้ความสามารถความถนัดของสมาชิกกลุ่ม การจัดกลุ่มต้องอาศัยความร่วมมือหลายๆ ฝ่ายแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ส่วนที่สอง คือการบริหารการผลิตส่งเสริมการผลิต ผลผลิต ผลิตภัณฑ์โดยหาแหล่งสถานที่จำหน่ายในชุมชนและบริเวณพื้นที่ ใกล้เคียง

๘. หลักคิดในการประกอบอาชีพการเกษตร

จุดมุ่งหมายในการเข้าสู่ภาคเกษตร เกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานในบริษัทเอกชน ท อาชีพรับจ้างทั่วไป ต่อมาเริ่มทบทวนความต้องการของตนเองว่าต้องการมีเวลาให้กับครอบครัวและ ต้องการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข จึงได้ตัดสินใจเข้าสู่ภาคการเกษตร และมีแนวคิดที่จะยกระดับคุณภาพ ชีวิตของตนเองและเกษตรกรรายอื่น ๆ ในชุมชน ต้องการ เข้าถึงกิจกรรมของทางราชการเพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง และแบ่งปันความรู้ต่าง ๆ ให้กับเกษตรกรรายอื่น ซึ่งเป็นแปลงใหญ่ผักอินทรีย์ และได้นำพืชชนิดใหม่ ๆ ที่ไม่มีการปลูกในพื้นที่

ที่มาก่อน เช่น ปีทูท เบบีแครอท และพืชบางชนิดไม่มีการ ปลูกในประเทศไทย ได้แก่ หอมแขก มาปลูกในพื้นที่
ของตนเอง และได้แนะนำ ให้เพื่อนเกษตรกร ในชุมชนปลูกเพื่อส่งจำหน่ายในราคาที่ไม่แพงกว่าราคานำเข้าจาก
ต่างประเทศ

๙. ที่มาของข้อมูล (ผู้ถอดองค์ความรู้)

๙.๑ ชื่อ นางสาวขวัญตา มูลขารี ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

๙.๒ สำนักงานเกษตรอำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร

๙.๓ วันเดือนปีที่ถอดองค์ความรู้.....๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๓.....

รูปภาพประกอบ

